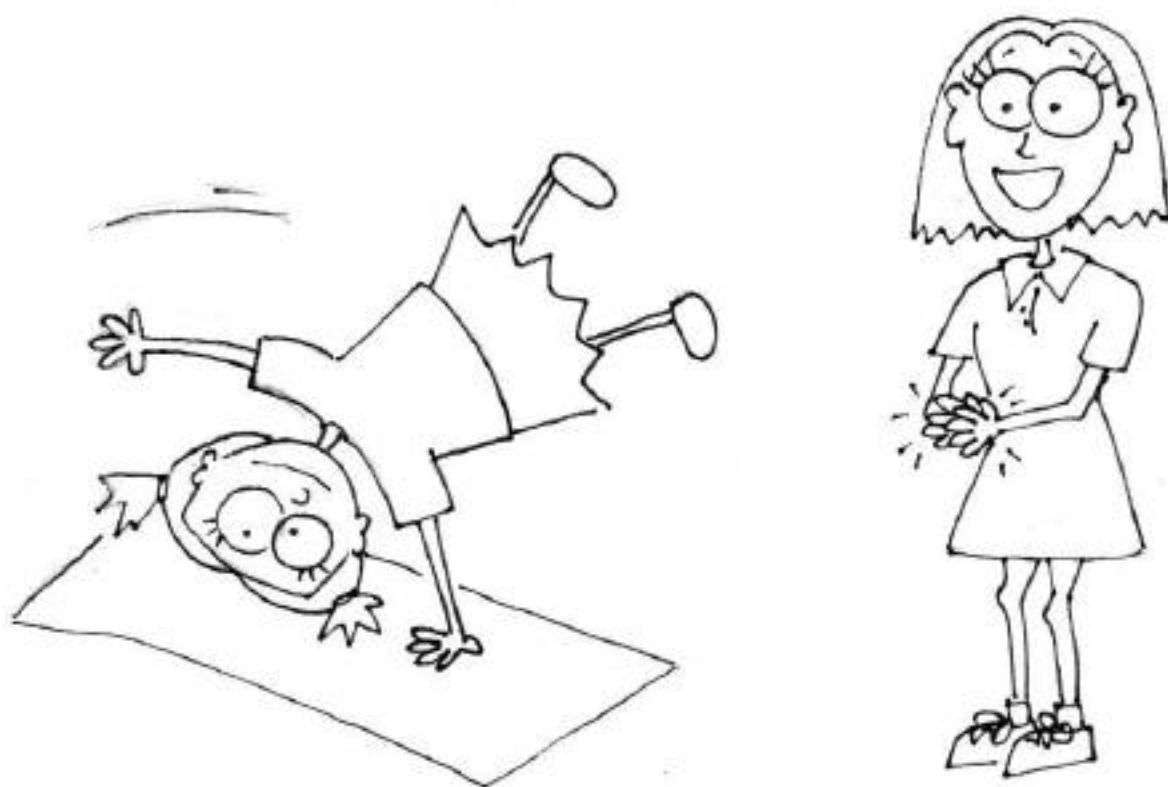

KEHUSTA KÄRRYNPYÖRÄÄN

Opas motorosikutustehtäviin
aloitteleville lasten liikunnan ohjajille

Kehusta kärrynpyörään
Opas vuorovaikutustilanteisiin aloitteleville lasten liikunnan ohjaajille

Salli Alin, Jenna Immonen & Riikka Lautanala

Lahden ammattikorkeakoulun opinnäytetyö 2013

Kuvitus: Annika Golnick

© Suomen voimisteluliitto

Sisällysluettelo

LUKIJALLE	5
MIKÄ TEKEE MINUSTA HYVÄN RYHMÄNOHJAAJAN?	6
MITÄ SANON?.....	8
MITEN SANON?	10
MITEN KANNUSTAN JA AUTAN KEHITTYMÄÄN?.....	12
PALAUTTEEN MERKITYS: ITSETUNTO JA MINÄKUVA	15
MITEN HUOMIOIN LAPSEN KIELEN JA AJATTELUN KEHITYKSEN?.....	16
LÄHTEET	19

LUKIJALLE

Kehusta kärrynpyörään on Suomen voimisteluliiton harrasteliikunnan ohjaajille tehty opas vuorovaikutustilanteisiin lasten kanssa. Opas on suunnattu erityisesti aloitteleville lasten ohjaajille, mutta sitä voivat hyödyntää kaikki vuorovaikutuksesta kiinnostuneet ohjaajat.

Vuorovaikutus on kahden tai useamman ihmisen välillä tapahtuvaa sanallista ja sanatonta viestintää. Se on merkittävä osa liikunnan ohjausta ja aina läsnä. Ohjaajan ja lapsen välinen vuorovaikutus vaikuttaa lapsen kehitykseen ja määrittää sitä, millaisen käsityksen lapsi omasta liikkumisestaan muodostaa. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että ohjaaja kehittää taitoa ilmaista itseään lapselle tarkoituksenmukaisesti. Luonteva vuorovaikutus lisää lapsen ymmärrystä ja oppimista, mutta helpottaa myös ohjaajan työtä lapsiryhmässä.

Oppaan tarkoitus on lisätä lasten liikunnan ohjaajien tietoja ja taitoja vuorovaikutuksesta, minkä vuoksi se haluttiin tehdä ohjaajille mielekkääksi lukea. Oppaan sisältöjä suunniteltaessa suoritettiin Suomen voimisteluliiton ohjaajille haastatteluja ja havainnointeja, joiden avulla selvitettiin ohjaajien tämänhetkisiä tarpeita ja toiveita. Toiveita oppaaseen ohjaajat esittivät tärkeistä teemoista, kuten ryhmähengen parantamisesta sekä hiljaisen ja äänekkään lapsen tasavertaisesta kohtaamisesta. Näitä aiheita ei päädytty oppaassa käsittelemään erikseen. Se sisältää kuitenkin paljon yleisen tason vinkkejä ja esimerkkejä, joiden avulla on mahdollista kehittää vuorovaikutustaitoja ja löytää tukea myös toiveissa esiintyneiden teemojen kaltaisiin tilanteisiin.

Oppaan alkuun olemme tehneet kuvauksen hyvän ryhmänohjaajan ominaisuuksista, jotka osaltaan tukevat oppaaseen koottuja vuorovaikutustaitojen osa-alueita: sanallista ja sanatonta viestintää, palautetta sekä lapsen kielen ja ajattelun kehitystä. Ohjaajat itse ovat kokeneet viestinnässään palautteen antamisen lapsille haastavaksi, joten painopiste oppaassa on annettu nimenomaan palautteelle. *Kehusta kärrynpyörään* on rakennettu tiiviiksi ja helppolukuiseksi paketiksi, josta ohjaaja voi nopeasti löytää kaipaamaansa tietoa vuorovaikutustilanteisiin.

Nautinnollisia lukuhetkiä ja iloisia hetkiä liikunnan ohjaukseen,

Salli Alin, Jenna Immonen & Riikka Lautanala

Lahdessa 25.2.2013

MIKÄ TEKEE MINUSTA HYVÄN RYHMÄNOHJAAJAN?

Lasten liikunnan ohjaajana taitosi ja olemuksesi toimivat mallina koko lapsiryhmälle. Terveyttä ja liikkumista kohtaan myönteisesti asennoitunut ohjaaja saa lapsenkin pitämään niitä tärkeinä. Jokainen ohjaaja saa olla oma persoonansa ja viereiselle sivulle onkin kerätty hyviä vuorovaikutustaitoja, joita te ohjaajana olette kokeneet tärkeiksi omata. Näiden ohella tarvitset myös eräitä tiettyjä ominaisuuksia. Ohjaajana sinun tulee olla ennen kaikkea aito, luotettava, innostava, kannustava ja turvallinen.

Aitous on ryhmänohjaajan tärkein ominaisuus, eli ohjaajana saat olla oma itsesi. Lapset huomaavat helposti epäaitouden tai ristiriidat käytöksen ja sanojen välillä. Kun lisäksi tiedostat omat käsityksesi ja tunteesi ohjattavia lapsia kohtaan, pystyt kiinnittämään huomiota ryhmän tasapuoliseen kohteluun. Ohjaajana sinun tulee antaa tasapuolisesti aikaa jokaiselle lapselle ja tunne siitä, että tämä on merkityksellinen. Katsomalla lasta silmiin ja puhuttelemalla tätä nimellä, vahvistat lapsen kokemusta merkityksellisyydestään.

Luotettavuus voidaan käsittää kaksisuuntaisesti: sekä lasten että heidän vanhempiansa tulee voida luottaa ohjaajaan, mutta myös sinun ohjaajana on osoitettava luottamuksesi lapseen ja ryhmän kykyyn toimia. Luottamuksen myötä lapset alkavat myös itse luottaa itseensä, heidän aloitteisuutensa lisääntyy ja he oppivat vaikeampia taitoja.

Kannustavana ohjaajana edistät lapsen harrastuksessa jatkamista ja motivoit lasta vaikka tämä ei pärjäisikään yhtä hyvin kuin muut ryhmän jäsenet. Saadessaan positiivista ja kannustavaa palautetta, oppivat lapset myös itse antamaan sitä. Kannustus edistää lapsiryhmän toimintaa, mikä taas on hyvä lähtökohta **turvalliselle** ilmapiirille. Rajojen ja turvallisuudentunteen luominen ryhmään onkin ohjaajana yksi tärkeimmistä tehtävistäsi. Turvallisuutta pystyt rakentamaan huolellisen tuntuun suunnittelun, välittävän ilmapiirin sekä rajojen asettamisen kautta.

HYVÄKSI OHJAAJAKSI MINUT TEKEE...

LEIKKIMIELISYYS

KÄRSIVÄLLISYYS

SELKEYS

TIUKKUUS

ROHKASEVUUS

JOUSTAVUUS

KILTTEYS

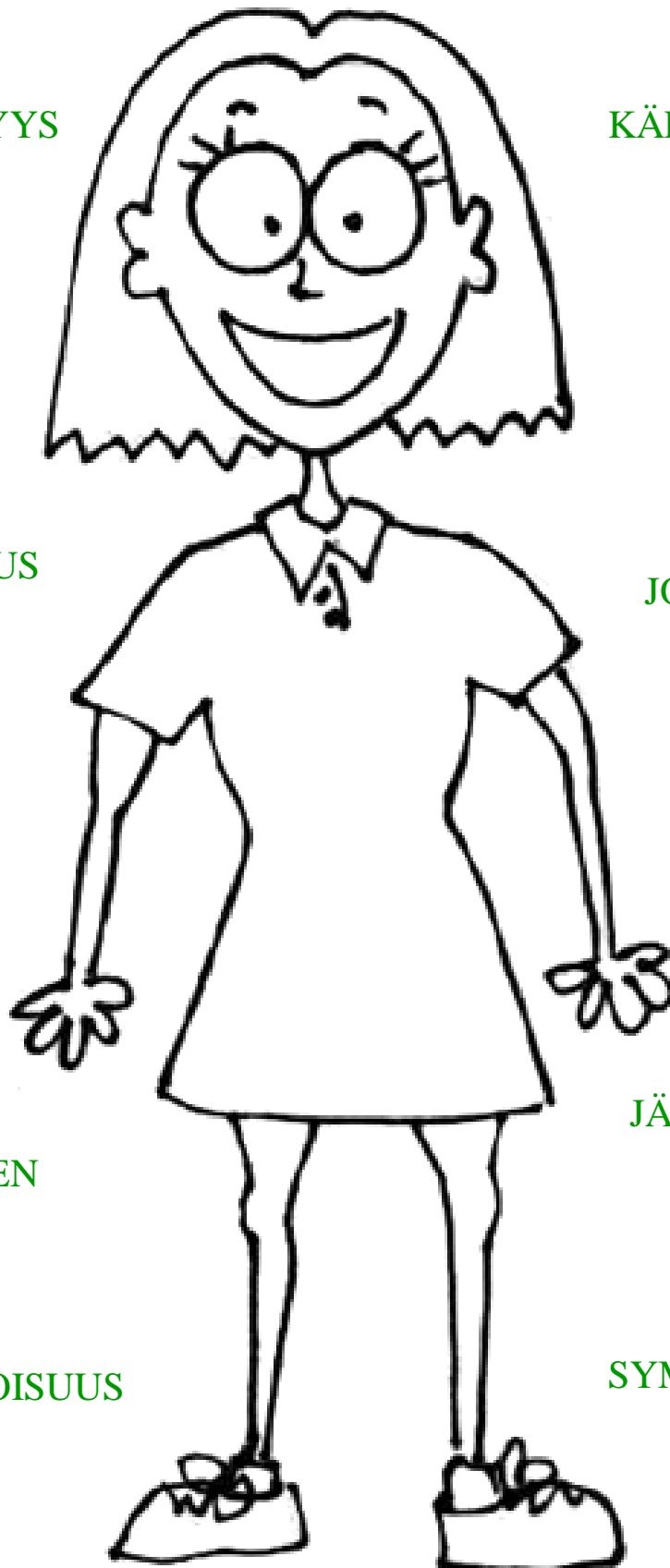
HAUSKUUS

POSITIIVINEN
ASENNE

JÄMÄKKYYS

MÄÄRÄTIETOISUUS

SYMPAATTISUUS

MITÄ SANON?

Sanallinen viestintä on puhuttua kieltä, jonka kautta saadaan selville, mitä sanotaan. Puhuja tiedostaa viestinsä sisällön ja kykenee ilmaisemaan asiansa tarkasti.

Ohjaajana sinun tulee kiinnittää huomiota tapaasi puhua ja miettiä käyttämiäsi sanavalintoja, jotta lapsi ymmärtää viestin. Esimerkiksi käyttämällä sanaa ”älä” yritetään usein saada lapsi tekemään jotain, vaikka se kertoo vain, mitä lapsen ei tulisi tehdä. Kieltämällä kohdistat lapsen huomion vain kiellettyyn asiaan.

Lapsi lähtee juoksemaan vastoin ohjeita. Kehota häntä kävelemään sen sijaan, että kiellät häntä juoksemasta.

Antaessasi ohjeita lapselle, mieti, käytätkö sanaa ”jos” vai ”kun” ja niiden välistä eroa. Sana ”jos” antaa lapselle epävarman kuvan tulevasta. ”Kun”-sana puolestaan kannustaa lasta ja antaa selkeän kuvan siitä, mitä tulee tapahtumaan.

Vinkki!

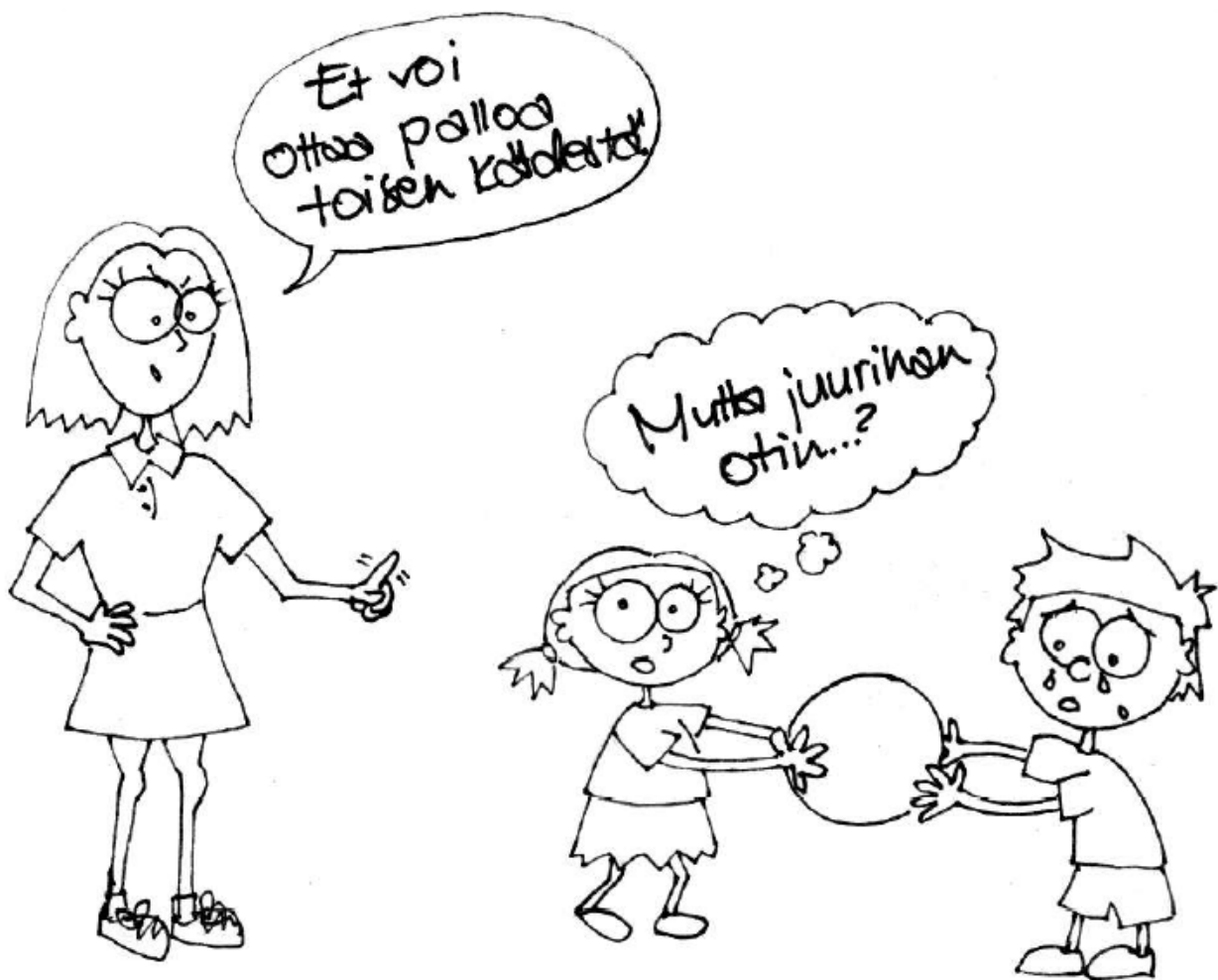
Näytä uskosi lapsen kykyihin käyttämällä sanan *jos* tilalla sanaa *kun*.

Joskus käyttämäsi sanavalinnat voivat aiheuttaa tarkoitetun sanoman merkityksen laimenemisen. Voidaksesi kannustaa lasta, on sinun hyvä kertoa hänelle kielteiset asiat ennen myönteisiä, jolloin mieleen jää kokemus onnistumisesta.

”Onnistuit kuperkeikassa, mutta et onnistunut kärrynpyörässä.” Lapselle jää lauseesta päällimmäisenä mieleen mutta-sanan jälkeinen epäonnistuminen. ”Et onnistunut kärrynpyörässä, mutta onnistuit kuperkeikassa.” Lapsen mieleen jää onnistunut kuperkeikka.

Ohjeista lasta kertomalla suoraan, mitä haluat tämän tekevän. Lapsi voi hämmentyä ilmaisusta ”ET VOI ohitella muita jonossa”, sillä todellisuudessa lapsi VOI ohittaa. Sen sijaan kehota lasta esimerkiksi pysymään omalla paikallaan jonossa.

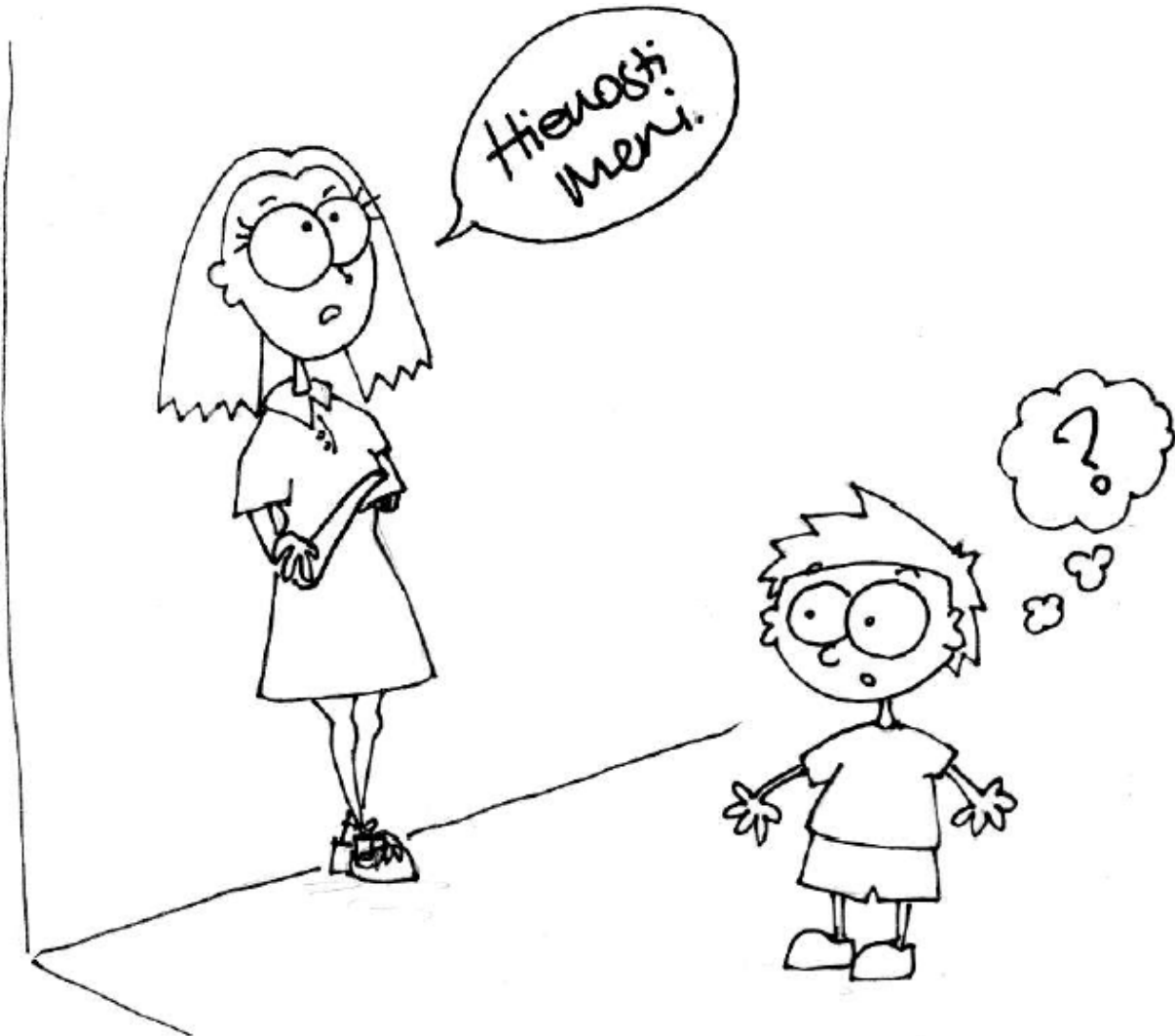

MITEN SANON?

Sanaton viestintä on kehon avulla tapahtuvaa vuorovaikutusta, kuten ilmeitä, eleitä ja asentoja. Sanattoman viestinnän kautta tulkitaan, miten asiat sanotaan.

Sanaton viestintä on yleisin tapa välittää toisille tunteita. Jopa pienet lapset tulkitsevat toisia ilmeiden ja eleiden perusteella ja ovat erityisen herkkiä havaitsemaan sanallisen ja sanattoman viestinnän välisiä ristiriitoja.

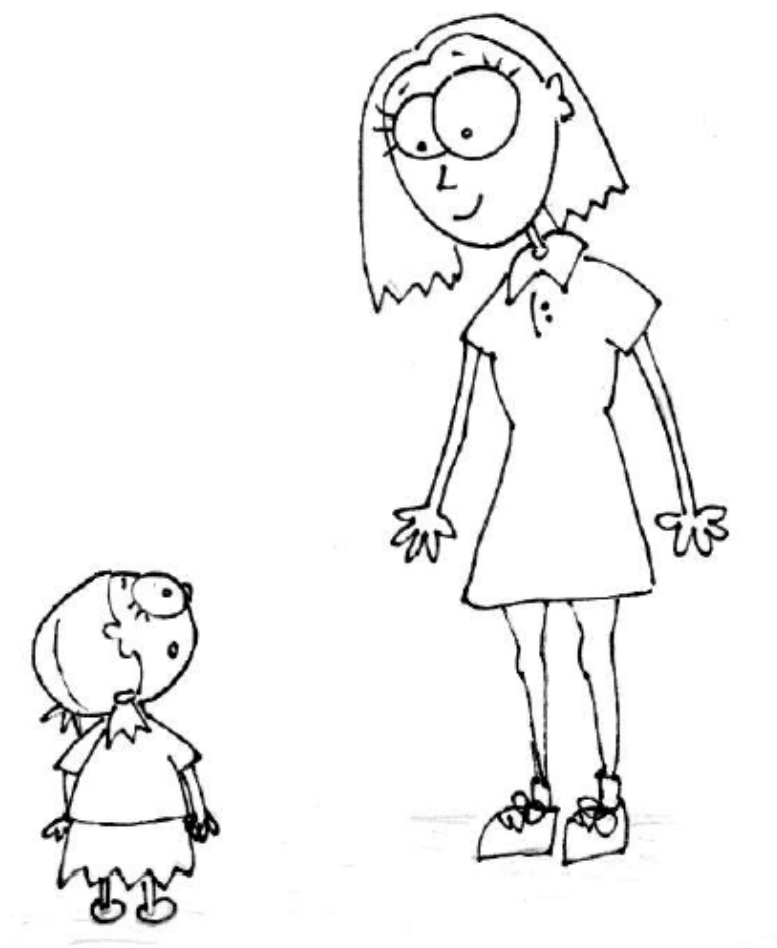
Yksi tärkeimmistä työkaluistasi ohjaajana on **ääni**. Sinun tulee kiinnittää huomiota niin äänenpainoon, -tempoon, -sävyyn kuin -voimakkuuteen. Ne vaikuttavat siihen, miten lapsi ymmärtää ja tulkitsee ohjeet. Äänenkäytölläsi voit ikään kuin siirtyä lapsen maailmaan: reagoimalla hiljaa puhuvalle lapselle samanlaisella äänensävyllä, täytät lapsen tarpeen tulla kuulluksi ja hän ymmärtää ohjeet paremmin.

Lapsen kehityksen kannalta on tärkeää, että lapsi saa kehollisia **kosketuksia** kuten silityksiä ja taputuksia. Koskettaminen vaikuttaa niin lapsen kehonkuvaan kuin tunne-elämän kehitykseen. Ohjaajana sinun tulee kuitenkin olla tarkkana sen suhteen, miten lähestyt tai kosketat lasta, jotta et tahattomasti loukkaa tätä.

Pyri kohtaamaan lapsi kuten kenet tahansa muun ryhmän jäsenen, vaikka tällä olisi esimerkiksi puutteita henkilökohtaisessa hygieniassaan, kuten vaatteiden puhtaudessa. Lapset ovat hyviä tulkitsemaan ilmeitäsi ja eleitäsi, ja huomaavat kyllä, jos välittelet heitä.

Katsomalla lasta silmiin vahvistat lapsen kokemusta kuulluksi ja huomatuksi tulemisesta. Katsekontaktin luominen on tärkeää, kun haluat kertoa lapselle jotain. Sen sijaan, että huudat lapselle ohjeita salin toisesta päästä, on tehokkaampaa, että menet tämän luo, katsot silmiin ja annat ohjeet. Katsekontaktin tehoa voit lisätä laskeutumalla fyysisesti lapsen kasvojen tasolle.

MITEN KANNUSTAN JA AUTAN KEHITTYMÄÄN?

Palaute on tietoa, joka annetaan lapselle tämän liikuntasuoritusta koskien tilanteen aikana tai sen jälkeen.

Palautteen tehtävä on tukea lapsen kehitystä ja oppimista. Erityisesti positiivisella palautteella voit lisätä lapsen motivaatioita ja luoda onnistumisen tunteita. Lasten kanssa toimiessa kiinnitä huomiota siihen, että annat palautteen muodossa, jonka lapsi ymmärtää. Palaute kannattaa antaa heti suorituksen yhteydessä, jotta lapsen on helppo hahmottaa, mitä arviointi koskee. Myös viivästyneellä palautteella on kuitenkin merkitystä, eli palautetta ei tarvitse jättää kokonaan antamatta, vaikka sopivaa tilaisuutta ei tule heti suorituksen jälkeen.

Jos et pääse antamaan palautetta välittömästi suorituksen jälkeen, voit muistuttaa lasta aiemmin tehdystä suorituksesta, jota palautteesi koskee. Esimerkiksi: "Muistatko sen vaa'an jonka teit tuolla puomilla?"

Vinkki!

Ota palautetta antaessasi huomioon lapsen ikä ja kokemus. Pienet lapset ja vasta-alkajat tarvitsevat enemmän kannustusta, kun vanhemmilta ja kokeneilta lapsilta voit jo vaatia enemmän.

Lapsella on oikeus kehittyä yksilöllisesti, omassa tahdissaan, eikä lapsia tule verrata toisiinsa. Sen sijaan huomioi palautetta antaessasi kunkin lapsen oma kehitystaso ja se, kuinka lapsi on tasollaan edistynyt. Lapsen yksilöllisyyden korostamisella pyritään itsetunnon vahvistamiseen: oman kehitystasonsa mukaan toimiessaan lapsi saa onnistumisen kokemuksia.

Palautteen on tarkoitus tukea lapsen kehitystä ja oppimista myönteisellä tavalla, eli siinä tulisi keskittyä lapsen vahvuuksiin.

Jotta lapsi voi kehittyä, on kuitenkin tärkeää, että uskallat tuoda esiin myös niitä asioita, joissa lapsi tarvitsee vielä harjoitusta. Korjaavakin palaute on helpompi hyväksyä, kun se annetaan positiivisen arvion yhteydessä.

Älä tyydy palautetta antaessasi vain sanomaan "Hienosti meni!" Kerro tarkemmin, miten lapsi voisi suoritustaan vielä parantaa ja mitkä osa-alueet jo sujuivat. Esimerkiksi: "Muista vielä ojentaa nilkat! Hyppysi oli oikein ilmava, mutta näin saat asennon entistä kauniimmaksi".

Yleisin syy vähäiselle korjaavan palautteen antamiselle on pelko palautteen vastaanottajan reaktiosta. Erityisesti lasten kanssa sanavalintoja kannattaa miettiä tarkastikin, mutta antaessasi palautteesi rakentavasti voit auttaa lasta kehittämään taitojaan. Korjausehdotukset voivat jopa kannustaa lasta harjoittelemaan lisää. Muista kuitenkin sisällyttää palautteeseesi perustelu. Perustelusi avulla voit tuoda lapselle esiin paitsi miten, myös miksi toivot hänen muuttavan suoritustaan. Sitä kautta lapsen on helpompi hyväksyä virheet osaksi oppimisprosessiaan ja rakentavan palautteen antaminen tuntuu sinustakin mukavammalta.

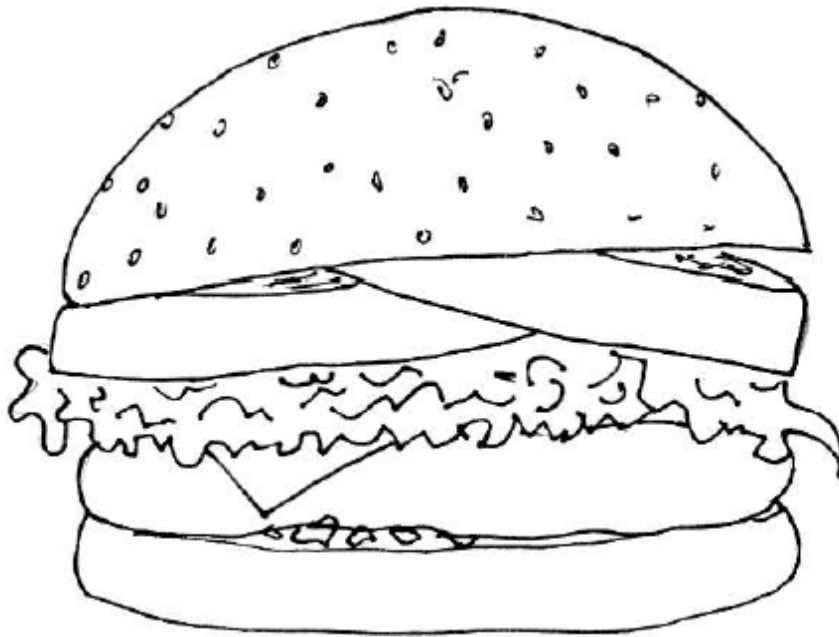
Vinkki!

Anna rohkeasti palautetta myös yksittäiselle lapselle, ei vain koko ryhmälle. Se tukee lapsen kehitystä parhaiten.

Lapsi voi motivoitua myös antamastasi rakentavasta palautteesta. Lisää palautteeseesi perustelu, niin lapsi ymmärtää miksi toivot hänen tekevän jotain toisin. Esimerkiksi: "Hieno alastulo! Koukista ensi kerralla jalkoja vielä enemmän, niin hyppysi nousee vielä korkeammalle."

Pyri ohjaamaan lasta kuuntelemaan myös omaa, sisäistä palautettaan. Sisäinen palaute tulee liikkeen luonnollisena seurauksena, eli lapsi itse tuntee, näkee ja kuulee oman suorituksensa. Liikkuessaan lapsi saa aistiensa kautta viestejä suorituksistaan, joiden avulla hän voi kehittää itseään silloinkin, kun et anna hänelle palautetta. Lapsi tarvitsee kuitenkin tukeasi voidakseen hyödyntää kehonsa tunteuksia.

Ohjaa lasta tunnistamaan sisäisen palautteen kautta saamia viestejä. Esimerkiksi: "Mitä eroa oli tässä ja edellisessä tavassa tehdä kärrynpyörä?" tai "Miltä tuntui, kun teitkin hypyn tällä tavalla?"

Hampurilaispalaute koostuu kolmesta osasta: myönteisistä ja kannustavista palautteista (sämpylä), kehitysehdotuksista (pihvi) sekä positiivisesta yhteenvedosta (sämpylä).

Aluksi eritellään yksityiskohdat, joissa lapsi on onnistunut. Myös parannusehdotukset esitetään mahdollisimman kannustavasti. Lopuksi lapselle annetaan myönteinen kooste palautteesta, joka auttaa häntä kehittämään suoritustaan.

Vaikka palaute halutaan antaa painottaen onnistumisia, muista pysyä rehellisenä. Myönteisen palautteen liioittelu tai kehittämistarpeiden vähättely ei ole hyväksi.

Vinkki!

Palautetta voi antaa liikaakin. Jos annat palautetta aina jokaisen suorituksen jälkeen, palautteen teho laskee. Liian pitkä väli palautteiden välillä taas laskee motivaatiota, eikä lapsi tiedä, mitä häneltä odotat.

Pyri löytämään itsellesi luonteva, tasainen rytmi palautteiden antamiselle.

PALAUTTEEN MERKITYS: ITSETUNTO JA MINÄKUVA, KEHONKUVA

Itsetunto on oman itsensä arvioimista, kun taas minäkuva kertoo siitä, miten ihminen itseään kuvailee.

Ihmisen kehonkuva on tietoon ja tunteisiin pohjautuva mielikuva omasta kehosta.

Ohjaajana sinulla on tärkeä rooli lapsen itsetuntoon ja minäkuvaan vaikuttamisessa. Erityisesti silloin, jos lapsen itsearviointi ja käsitys itsestä ovat kovin negatiivisia, tulee sinun olla kannustava ja ohjata lasta hyväksymään itsensä.

Itsetunnon ja minäkuvan kehityksen suunta riippuu paljon ihmisen kokemuksista ja niistä selviytymisestä, sekä eri vaiheissa saadun palautteen laadusta. Myös kyky sietää pettymyksiä on merkittävä osa itsetuntoa, sillä aina ei voi onnistua. Lapsen tulee ymmärtää, että vaikka jokin asia on sujunut huonosti, hän ei itse ole huono. Tämä pätee toisaalta myös ohjaajaan, sillä se, miten itse suhtaudut lapsen suoritukseen, välittyy herkästi myös lapselle.

Vinkki!

Palaute voi olla myös jokin lapselle tuttu ele, kuten silmänisku tai taputus.

Vinkki!

Vältä korjaavaa palautetta antaessasi lapsen nimen käyttämistä. Oman nimen kuullessaan lapsi kokee herkästi palautteen kohdistuvan hänen persoonaansa, ei suorituksessa tapahtuneeseen virheeseen.

Harrastusten kautta lapsen on mahdollista myös saada tärkeitä onnistumisen elämyksiä, jotka voivat jopa korvata muissa ympäristöissä saatuja epäonnistumisen kokemuksia. Tämä tarkoittaa, että sinulla on suuri vastuu vuorovaikutustilanteissa lapsen kanssa: annatko palautetta lapsen toiminnasta vai persoonasta ja tarjoatko lapselle onnistumisen kokemuksia.

Suhde omaan vartaloon liittyy ihmisen itsetuntoon ja minäkuvaan. Kehonkuva on jokaiselle henkilökohtainen ja sen muodostumiseen vaikuttaa olennaisesti ympäristöltä saatu palaute ja kohtelu. Lapsen ei pitäisi joutua muilta saadun palautteen tai kommenttien myötä häpeämään omaa kehoaan tai

tapaansa liikkua. Positiivisella palautteella on suuri merkitys siinä, miten nopeasti lapsi pystyy luottamaan itseensä ja erottamaan suorituksissa tapahtuneet virheet omasta persoonastaan.

MITEN HUOMIOIN LAPSEN KIELEN JA AJATTELUN KEHITYKSEN?

Kieli on lapselle keino etsiä ja vastaanottaa tietoa, sekä tapa viestiä ajatuksia ja tunteita. Kielen kautta lapsi hahmottaa ympäristöä ja kokemuksiaan.

Ajattelu on mielessä tapahtuvaa tiedon käsittelyä ja lapselle väline ohjata toimintaansa. Ajattelemalla lapsi käsittelee ja ryhmittelee ympäristöltään saamia viestejä. Kielen kautta lapsi oppii ilmaisemaan ajatuksiaan.

Onnistunut vuorovaikutus liikunnan ohjaajan kanssa tukee lapsen kehitystä. Viestiäksesi lapselle asianmukaisesti, tulee sinun olla tietoinen tämän kielen ja ajattelun kehityksestä. Liikuntahetkissä voidaan välttyä väärinkäsityksiltä tai muuten hämmentäviltä tilanteilta, kun sinun ja lapsen välillä vallitsee yhteinen ymmärrys.

Kielen ja ajattelun kehittyessä lapsen vuorovaikutus monipuolistuu. Sanavarasto ei kuitenkaan aina riitä ajatusten ilmaisemiseen, minkä vuoksi lapsi käyttää viestiessään paljon kehon kieltä, kuten liikkeitä ja eleitä.

Lapsi oppii helposti uutta, mutta ei kopioi kuulemaansa tai näkemäänsä sellaisenaan. Lapsen huomion saamiseksi tarvitaan toiminnallisuutta ja leikinomaisia harjoituksia Muistaa siis antaa lapselle mahdollisuus päästä oman toimintansa kautta oivaltamaan, mistä esimerkiksi antamissasi ohjeissa on kyse.

Vinkki!

Osallistumalla itse toimintaan lisäät lapsen kiinnostusta oikeaan asiaan.

Oppiakseen lapsi tarvitsee myös aikaa. Uutta tietoa ei saa antaa liikaa, vaan pienissä paloissa ja kertaamalla opittua. Säilytä puheesi yksinkertaisena ja selkeänä, ja varmista kysymällä, että lapsi on ymmärtänyt sinut.

Hiljennä ensin musiikki ja anna vasta sitten ohjeet. Näin lapsi kuulee, mitä juuri sinulla on sanottavana. Tämä helpottaa myös sinua keskittymään lasten toimintaan, kun annat pelkästään ohjeita, etkä esimerkiksi vaihda levyjä samaan aikaan.

4-6-vuotiaat (alle kouluikäiset)

Lapsi kokeilee ja oppii uusia taitoja leikin avulla. Leikki on lapselle turvallinen ja tuttu tapa kokeilla uutta ja sen kautta lapsen mielikuvitus kehittyy. Pikkuhiljaa hän alkaa ymmärtää, että muut ihmiset ajattelevat erilailla kuin hän itse. Halu oppia vahvistuu nimenomaan leikinomaisessa toiminnassa.

Vinkki!

Täydennä puhettasi eloisuudella ja kehon liikkeillä, se lisää lapsen mielenkiintoa.

Lapsen tarkkaavaisuus vaihtelee herkästi, eikä hän pysty tekemään montaa asiaa yhtäaikaaisesti. Ohjeiden ymmärtämiseksi ja noudattamiseksi hän tarvitseekin vielä jatkuvaa tukeasi.

Lapsi ilmaisee ajatuksiaan ja jäsentää ympäristöään paljon liikkumalla ja matkimalla. Myös sinun tulee kiinnittää erityistä huomiota käyttämiisi ilmeisiin ja eleisiin, sillä lapsi on herkkä huomaamaan sanattomasti välittävät viestit.

Lapsi oppii tuntemaan kehon eri osat ja alkaa ymmärtää oman vartalonsa sekä liikkumisensa rajat. Puhu siis lapselle liikkeiden oikeita nimiä käyttäen, kuitenkin aina meneillään olevan liikkeen yhteydessä. Näin lapsi oppii yhdistämään käsitteen sen hetkiseen kokemukseensa.

7-9-vuotiaat

Kouluikäinen lapsi osallistuu vuorovaikutukseen aktiivisemmin. Minäkeskeisyys, eli lapsen kyky huomioida vain oma näkökulmansa asioihin, vähenee huomattavasti: hän pystyy kuuntelemaan toisia ja vaihtamaan puheenvuoroja. Lapsi osaa esittää asiaan kuuluvia kysymyksiä. Hän kyseenalaistaa paljon ohjeita ja on tarkka sääntöjen paikkansapitävyydestä. Tämä edellyttää sinulta ohjaajana tarkkuutta ohjeiden annossa sekä sääntöjen toimivuudessa toiminnan aikana.

Johdonmukaisuus ajattelussa lisääntyy ja lapsi pystyy tekemään päätelmiä omassa mielessään. Myös kyky kiinnittää huomioita useampaan asiaan yhtä aikaa kehittyy. Lapsi alkaa luokitella ja ymmärtää käsitteitä laajemmin. Hän alkaa sisäistää eri suunnat, kuten eteen tai taakse. Myös esimerkiksi käsitteiden ”vasen” ja ”oikea” sisäistäminen mahdollistuu.

10–12-vuotiaat

Lapsi alkaa ajatella pääosin omassa mielessään. Hän oppii myös arvioimaan ja kyseenalaistamaan oppimaansa. Lapsen tunteet alkavat ohjata toimintaa ja niillä on iso vaikutus hänen kiinnostuksen kohteisiinsa tai motivaatioonsa. Kyseiset tunteet yhdistettynä kasvavaan epävarmuuteen itsestä voivat näkyä lapsen käytöksessä ristiriitaisesti. Lapsi voi esimerkiksi antaa ymmärtää, ettei häntä kiinnosta omien voimistelutaitojensa kehittyminen, vaikka hän oikeasti olisi käyttänyt taitojen opetteluun paljon aikaa.

LÄHTEET

- Aho, S. & Laine, K. 2002. Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. 1.-2. painos. Helsinki: Otava.
- Autio, T. & Kaski, S. 2005. Ohjaamisen taito. Liikunta tukemassa lapsen ja nuoren kasvua. Helsinki: Edita.
- Broberg, A., Almqvist, K. & Tjus, T. 2005. Kliininen lapsipsykologia. Helsinki: Edita.
- Kaukkila, V. & Lehtonen, E. 2007. Ryhmästä enemmän: käsikirja ryhmänohjaajan taitoja tarvitsevalle. Helsinki: Suomen mielenterveysseura.
- Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. Kehityspsykologia. Matkalla muutokseen. 1. painos. Helsinki: WSOY.
- Kupias, P., Peltola, R. & Saloranta, P. 2011. Onnistu palautteessa. Helsinki: WSOYpro.
- Kupila, P. 2004. Arviointia varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Kupila, P. (toim.). Arvioidaan yhdessä. Näkökulmia arviointiin varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Tammi, sivut 4–5.
- Leitola, K. 2001. Oppimisen NLP. 1. painos. Helsinki: Tammi.
- Lyytinen, P. & Lyytinen, H. 2006. Tiedollinen kehitys lapsuudessa. Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.). Pesästä lentoon: kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY, sivut 92–118.
- Lyytinen, P., Korhonen, M. & Lyytinen, H. (toim.). 2001. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY.
- Numminen, P. 2005. Avaa ovi lapsen maailmaan. Kysellään, ihmetellään ja liikutaan yhdessä. Tampere: Pilot-kustannus Oy.
- Puonti, P. 1999. Kasvatus liikunnan avulla. Teoksessa Miettinen, P. Liikkuva lapsi ja nuori. Lahti: VK-kustannus, sivut 114–115.
- Rinta-Harri, A. 2005. Kehollinen ilmaisu sosiaalipedagogiikan ammattipätevyytenä. Teoksessa Ranne, K., Sankari, A., Rouhiainen-Valo, T. & Ruusunen, T. (toim.). Sosiaalipedagoginen

ammattillisuus: Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Sarja D, Muut julkaisut 1/2005. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu, sivut 76–80.

Sandberg, S., Santanen, S., Jansson, A. & Lauhaluoma, H. (toim.). 2002. Perhekoulun käsikirja. Käytännön opas vanhemmille. 2. painos. Helsinki: Suomen lastenhoitoyhdistys.

Schaffer, H.R. 2006. Key Concepts in Developmental Psychology. Los Angeles: SAGE.

Toivakka, S. & Maasola, M. 2011. Itsetunto kohdalleen. Harjoituksia itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen oppimiseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Vänskä, K., Laitinen-Väänänen, S., Kettunen, T. & Mäkelä, J. 2011. Onnistuuko ohjaus? Sosiaali- ja terveysalan ohjaustyössä kehittyminen. Helsinki: Edita.

OMAT MUISTIINPANOINI

SUOMEN VOIMISTELULIITTO